

Näränkä -nimisen tilan historiaa ja siellä eläneiden ihmisten vaiheita

Närängän ensimmäinen asukas on ollut Risto Kyllinen (s. 1788).

Hän muutti Pudasjärveltä Kuusamon Penttilänvaaralle ja asui siellä vuodet 1816-1825. Vuonna 1826 hän muutti Kallioluomajärven Vuoriniemeen, jossa asui vuoteen 1841 saakka, josta tuona vuonna muutti Näränkävaraan ja perusti sinne uudistilan. Perimätiedon mukaan hän kyllästyi Vuoriniemessä alituisesti vierailleeseen hallaan ja tämän takia nousi ylös vaaraan hallaa pakoon. Risto Kyllisen toiseksi vanhin poika Paavo Kyllinen (s. 1819) tuli isännäksi isänsä kuoleman jälkeen. Paavo kuoli 1887 ja isännäksi tuli vanhin poika Eljas Kyllinen.

Eljaksen aikana vaarassa alkoi tapahtua.

Reino Kyllisen (Eljaksen tyttärenpoika, s. 1922) perimätiedon mukaan Eljas oli ostanut velaksi hevosen ja osa tästä oli jäänyt maksamatta. Niinpä Närängän tila joutui pakkohuutokauppaan, jolloin Eljaksen perhe hajotettiin ja osa lapsista myytiin huutolaisiksi. Eljas muutti vaimonsa, nuorimman lapsensa Arvin sekä tyttärensä Iidan kanssa noin kolme kilometriä itään, Kaartojärven rannalle valtionmaalle, jossa viettivät seuraavan talven kodassa.

Virallisten asiakirjojen (lainhuudatus) mukaan Eljas Näränkä oli velkaa talollinen

Sakari Siikaluomalle 12.12.1898 tapahtuneesta kaupasta 142 markkaa ja 13 penniä. Sakari Siikaluoma haki ja sai velalleen myönteisen päätöksen Oulun läänin kuvernööriltä 7.8.1902.

Kuusamon tuolloinen nimismies Wilander määräsi pakkohuutokaupan pidettäväksi 17.2.1903, talokas Sakari Siikaluoman saamisen johdosta. Huutokaupassa Näränkä -nimisen tilan, joka oli kooltaan 1/12 osaa manttaalista, osti metsänhoitaja Edvard Leopold Sandman. Ostohinta oli 1000 markkaa. Sandman myi tilan 1911 toiminimi Uleåborgs Sägverks Aktiebolagetille. Kauppahinta oli 15 000 markkaa.

Eljas asui vuoteen 1916 Närängässä, vaikka ei ollut omistanut tilaa enää kolmeentoista vuoteen. Mahdollisesti hänellä on ollut vuokrasopimus tilan varsinaisten omistajien kanssa, kuten oli Alatalon mäkituvalla. Eljas ei kuitenkaan hoitanut vuokravelvoitteitaan ja niinpä syksyllä 1916 Eljas väkisin häädettiin kodistaan ja perhe hajotettiin.

Kuten jo edellä on kerrottu hän muutti Kaartojärvelle ja asui kodassa ensimmäisen talven.

Reino Kyllinen kertoi, että Eljas meni samana talvena Muurmanniin töihin. Siellä Eljas oli joutunut riitoihin häneltä kellon varastaneen kiinalaisen kanssa. Riidan päätteeksi Eljas kurikoi kiinalaisen hengiltä ja joutui muutamaksi kuukaudeksi Aurajoen vankilaan. Vankilasta palattuun hän rakensi Kaartojärven rannalle torpan, joka sai nimekseen Harju.

Viranomaiset (Metsähallitus) yrittivät useasti häätää asukasta pois, mutta Eljas oli sitkeä eikä lähtenyt minnekään. Sitkeys palkittiin ja hänelle erotettiin 1932 oma tila valtionmaista. Eljas Kyllinen kuoli vuoden 1932 syksyllä.

Eljas Kyllinen on aikoinaan ollut aikamoinen persoona. Hyvin taitava käsistään ja myös muilta taidoiltaan. Kerrotaanpa Eljaksen osanneen noitua mm. vihamiehensä karjan metsänpeittoon. Lisäksi häneltä on tultu hakemaan apua erilaisiin sairauksiin ja vaivoihin niin eläimille kuin ihmisille. Vielä kerrotaan Eljaksessa olleen myös ”pyromaaniin” vikaa, sillä metsässä kulkiessaan hän saattoi tuikata ohikulkiessaan jonkun kankaan palamaan.

Eljaksen sisko Madleena Kyllinen (s. 1864) oli piikana Salmelan talossa Kurvisenkylällä. Samassa talossa oli renkinä Juntusrannalta (Suomussalmi) kotoisin oleva Juho Juntunen (s. 1863). He me-

nivät vihille vuonna 1890 ja muuttivat mäkitupalaisiksi Näränkävääraan. Alemmaksi rinteeseen he rakensivat torpan, jota ruvettiin kutsumaan Alataloksi ja emätilaa Ylätaloksi.

Eljaksen menetettyä tilansa pakkohuutokaupassa, jatkoivat Juho ja Madleena elämäänsä uuden omistajan vuokralaisina. Juho Juntunen kuoli 1912 ja taloa jäi isännöimään leski Madleena Juntunen.

Madleenan poika Otto meni naimisiin 1928 ja ilmeisesti väkeä alkoi olla Alatalossa liikaa, joten samana vuonna Iivari ja Amalia (Madleenan tytär) Määttä muuttivat kolmen lapsensa kanssa Ylätalon pihapiiriin, joka oli ollut autiona noin 12 vuotta. Eljaksen aikoinaan asuma talo oli jo rapistunut, joten he rakensivat pienen pirtin Alatalon puojista. Taas oli tilalla kaksi taloa asuttuna, tosin molemmat vuokralla.

Otolla ja Iivarilla oli 30-luvulla riitaa niittyjen nautinnasta ja yritettiinpä Iivaria kerran Oton toimesta jopa häätää talostansa.

Talvisodan sytyttyä suomalaiset polttivat kaikki rakennukset, joita oli tuolloin kahdessa pihapiirissä noin 20 kappaletta.

Sodan jälkeen Otto muutti, Hoikkajärven rantaan rakentamaansa taloon. Iivari palasi Näränkään ja rakensi talon uudelleen alkuperäiselle paikalleen.

Isonjaon jatkuessa 50-luvun alussa Iivari sai lunastaa tilan itselleen. Näin Näränkä oli jälleen palannut suvun omistukseen. Iivari Mäntysola (nimen muutos 1954) myi tilan juuri ennen kuolemaansa Rauma Repolalle vuonna 1970.

Ympäristöministeriö osti tilan Ensolta ja luovutti sen Metsähallitukselle 5.1. 1998.

Viimeisen isännän Iivarin kaksi lasta ovat vielä elossa. Sekä heiltä että Eljaksen tyttärenpojalta (jonka Eljas kasvatti), on saatu suuri määrä tietoa tilan elämästä, josta tässä on vain pieni raapaisu.